БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чилде үнелиптинген.

1952 сентябрь 30 вторник № 192 (2622)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Ленин—Сталинның партиязының XIX съездизинге совет улус күш-ажылчы улуг чедиишкиннер-биле ужуражып турар (1 арын).

Р. Далай-оол.—Массаларның идейкейлиин бедидер (2 арын).

Х. Тембирел. — Дүжүт алыышкынының темпизин дүргедедир (2 арын).

Н. Петров.—Көдээ ажыл-агый продуктуларының ниити чыылдазын көвүдедириниң чугула үүлү (2 арын).

С. Фатеев.—Кадрларның идей-политиктиг деңнелин бедидер дээш (2 арын).

Эртемнерниң башкылаашкынын бедик деңнелче (3 арын).

Француз реакция-биле демиселчи (3 арын).

Е. Помогаева.— Америк империализмнин философсурак чалчалары (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Областың партия конференциязының шиитпирин боттандырар

Тыва областың IV партия конференциязы бо чылдың сентябрь 20—22 хүннеринде болуп эрткен. Конференция бистин чурттун тээгүзүнде кайгамчыктыг үенин—партияның XIX съездизинин бүдүүзүнде болуп эрткен. Конференция Коммунистиг партияның XIX съездизинге уткуштур ВКП(б) ТК-ның төөгүлүг документилерин — 1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдезинин беш дугаар беш чыл планының дугайында директиваларының болгаш партияның өскерткен Уставының талевилелин бир үн-биле хүлээп алган болгаш партия обкомунуң ажылының дугайында отчёт илеткелди чугаалашкан. Конференцияның шиитпири болза, колхозтарны, совхозтарны, МТС-терни болгаш черле областың бүгү парторганизацияларын улам быжыглаарының, оларның масса-биле харылзаазын күштелдиреринин база ажыл-агый, культур тургузуушкунунга удуртулганын деннелин бедиринин сорулгаларын тодаргай айыткан.

Партийжи-организастыг болгаш партийжи-политиктиг ажылдың түннелинде областың ажыл-агыйжы болгаш политиктиг сорулгалары чедиишкинниг шиитпирлетингенин санал берген делегат бүрүзү бодунуң чугаазынга демдеглеп турган. Үлетпүрде болгаш көдээ ажыл-агыйда, культура хөгжүлдезинде чедиишкиннерни конференция демдеглээн.

Оон-биле чергелештир конференцияның кичээнгейи четпестерни узуткаарынче болгаш боттандырып чорудар сорулгаларже кол угланган. Областың партия конференциязы принципиалдыг база большевикчи шүгүмчүлелдин болгаш бот-шүгүмчүлелдиг адаа-биле бедик идей-политиктиг деннелге эрткен. Илеткелчилер болгаш санал берип чүве чугаалаанар партия обкомунуң, райкомнарның болгаш совет, ажыл-агый органнарының, областың албан черлериниң удуртукчуларының ажыл-чорудулгазының байдалын шүгүмчүлелчи ёзу-биле демдеглээннер.

Боттарының чазыгларын ак-сеткилдиг болгаш ажыы-биле минип көөрү, ол чазыгларны эдип злырының оруктарын ак-сеткилдиг болгаш ажыы-биле айтыры, бодунуң чазыгларын ак-сеткилдиг болгаш ажыы-биле этинип алыры большевиктерниң хүлээлгези деп эш Сталин бисти өөредип турар. Ынчангаш, конференцияга илерээн четпестерни чүгле миннип көөрү-биле кызыгаарлатпаан, моон соңгаар ол четпестерни узуткап алыр талазы-биле боттуг ажылдарны удуртур ажылдакчылар организастаар ужурлуг.

Шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартырының айтырыынга конференцияның төлээлери улуг кичээнгейни салган. Партия райкомнарының болгаш эге организацияларның ажылында бар четпестер болза, колдуунда-ла шүгүмчүлелдиг болгаш бот-шүгүмчүлелдиг деңнелиниң чавызының түннелдер деп чүвени конференция тодаргайлаан. Партияның чер-чер организациялары моон чугула түннелди кылбышаан, большевикчи шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди бүгү-ле хемчеглер-биле калбартыр, кадрларны четпестерге эптеш чок болурунуң ёзузунга кижизидер, коммунистерниң шүгүмчүлелчи делегаттарынге болгаш сналдарынга аалаадан өрү шүгүмчүлелге онза кижизидилгейлиг болур ужурлуг.

Партия обкомунуң ажылының дугайында отчёт илеткелди чугаалажып көрбүшкүлеп, делегаттарның кичээнгей салып, дыка хөй. Ол кижи, айтыыглары за, партияның ужуреглиг төвү болының ажылының түрлү органнары методун, ажыл-агыйын болгаш тур тургузуушкунунуң болгаш культарынга оларның үгү участок-улам таарыштыр удуртулгазын айтыыглары болган ргузарының

Районда бүгү ажы катыштырар болгаш башкарар, орган болур партийнтроль-лаар хүлээлгези хөй янзы райкомунуң харысалгалыг. Болгаш бедик райкомнары болзаның партия удуртулгазы-биле, боттарының тиктиг ажылдың артийжи-поли-кылы-биле колхо калбарыышажыл-агый талаы организас, жыглаары, нөйле улам быыгаразының ниң өнчү хөренгирин, күрү ынай хөгжлдези ниевергин нунга хүлээлгелерни дирин, колхозчулар-

ның чаагай амыдыралының деңнелин улам бедидерин хандырар херек. Партия райкомнары колхозтарның ажыл-агыйжы байдалы болгаш хөгжүлдези дээш харыысалгалыг болур, колхозчу амыдыралдың бүгү-ле кезектеринче хаылып кирер, колхоз бүрүзүн быжыглаарының хемчеглерин алыр ужурлуг.

Партия райкомнары партияның область конференциязының доктаалдарын күүседип гурарының хынаалдазын бүрүн боттандырары чүгула.

Ажыл-агыйга большевикчи удуртулганын үндезини болза, политиктиг ажылды ажыл-агыйжы сорулгалар-биле шын холбаштырары болур. Партийжи-политиктиг ажылдың чедиишкиннери ажыл-агыйга көстүр. Ажыл-агый органнарынга доктаамал дузалажыр, оларны доктаамал быжыглаар, ажыл-агыйны удуртурун, оларны оюп каапкаш эвес, а оларны дамчыштыр удуртур. Ынчангаш, ол органнарны мергежилдиг кадрлар-биле быжыглаар херек. Бо алазы-биле партияның Чаа-Хөл райкому багай эвес ажылдаалын конференция демдеглээн. Совет, ажыл-агый органнарын партийжи удуртулга-биле шын хандырар. Оларның ажылын шуут холгаарлай бөрбейн, дааскан херек дугайында арыысалгалыг болурун олардан негээр ужурлуг.

Колхозтарны хөгжүдери болгаш быжыглаары чүгле көдээ ажыл-агый артелиниң Уставының негелделерин чайгылыш чокка боттандырары-биле болур. Колхоз тургузуунуң даңзыннарынга удур шиитпирлиг демиселди чорудар талазы-биле областың партия, совет, көдээ ажыл-агый удуртукчулары боттары үлегержи болур хүлээлгелиг.

Колхозтарны большевикчи удуртуру дээрге, хамыктын мурнунда колхозчу кадрларны шын шилири болгаш кижизидери болур. Колхоз удуртулгазының дуржулгазының көргүзүп турары болза, кандыг-даа колхозтуң чедиишкини оон улуртукчузундан дыка хамааржыр. Колхоз даргаларынга партияның болгаш колхозчуларның идегелин бүзүреткен эштерни ажылдадыр херек.

Тыва областың колхозтарының барык-ла шуптузунда партия эге организациялары бар. Колхозтарның партия организацияларының ажылы улам-на нарыыдап турар. Оларга партияның чамдык райкомнарының практиктиг дузаламчызы ам-да эжиживейн турарын конференция демдеглээн. Эге организацияларга удуртулганы ниити директивалар-биле, канцеляржы байдал-биле кызыгаарлап турар райкомнар ам-даа бар.

Областың партия конференциязы коммунистер-биле боттуг харылзааны быжыглаарын, бодунуң ажылының талазы-биле партия эге организацияларынга даянырын райкомнардан негээн. Район бүрүзүнде кадрның хөй санныг активи бар. Оларның дузазы-биле райком бодунуң ажылының организастыг деңнелин бедидип шыдаар. Активтиг өзүлдезинге болгаш кижизидилгезинге улуг кичээнгей салыры чугула. Дужаап чагырарының методу-биле ажылдаары партияга хоралыг. Партияның области ындыг ажылдакчылары барын делегаттар шыдыы шүгүмчүлелге таварыштырган. Удуртур ажылдакчыларны оларның политиктиг болгаш ажыл-ишчи мөзү-шынарын барымдаалап шилириниң болгаш «кижизидерининң большевикчи принцивин сагыырын областың партия организацияларындан конференция негээн. Областың партия организациязы Коммунистиг партияның XIX съездизин ВКП(б)-ниң Төп Комитедин, улуг башкы Сталинны долгандыр улам-на сырый катышкан болгаш каңналып быжыккан ужуражып турар.

Конференцияның хүлээп алган шиитпири болза, партийжи-массаларның коллективтиг дужулгазын илередип турар. Ол шиитпир областың партия организациязының ажылында бар четпестерни узуткаарының тодаргай оруктарын айыткан. Сорулга болза, ол шиитпирни амыдырал кырынга туруштуубиле боттандырар, ону организакчы болгаш политиктиг ажыл-биле быжыглаар.

Тыванын большевиктери областың ажыл-агыйының болгаш культуразының улам ынай хөгжүлдези дээш демиселге күжүн харам чокка бээрлер.

Ленин—Сталинның партиязының XIX съездизинге совет улус күш-ажылчы улуг чедиишкиннер-биле ужуражып турар

☆ ☆ ☆

Нефтичилер хүлээлгезин күүседипкеннер

БАКУ. Азербайджанның ажылчы чоннарының партияның XIX съездизинге алдар болдурган социалистиг чарыжының инициатору —«Ленинефть» трестиниң коллективи нефть казып үндүреринин тос айлар плаының сентябрь 25-те күүседир деп хүлээнген турган. Ленин районунуң нефтичилери боттарының ол сөзүн ээлеп ап шыдааннар. Олар сентябрь 26-да октябрь айның үлүүнге ажылдап эгелээннер. «Ленинефть» трестиниң эргелекчизи Мамед Искендеров СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга мынча деп чугаалаан:

Трест болза, нефтилиг эрги шөлдү ажыглап турар. Өрүмнээшкин оон ынай чорувас. Ынчангаш, партияның XIX съездизиниң директиваларының төлевилелинде салдынган сорулга болур—бүдүрүлгениң иштики курлавырларын шинчилеп тывар деп сорулганы күүсетпишаан, бис ажылдап турар скважиналарның ажылдаарын экижидеринче кол кичээнгейни салган бис. Техниктиг чөвүлелдер болгаш инженерлер-биле ажылчыннарның чогаадыкчы кады ажылдажылгазының бригадалары чүс-чүс хире скважиналарга кончуг эки технологтуг чурумну гургузарынга дузалааннар. Ындыг чурумнарны тургускан черлерде ажылдың септелгелер аразында үези дыка узаан болгаш нефтини казып үндүреринин хемчээли бедээн.

Вессалам Мамедов болгаш Иван Чиркин оларның баштап турар бригадалары эң эки түннелдерни чедип алганнар. Мамедовтуң улгатыр катыштырган участогунуң скважина бүрүзүнде чаа чурумну тургускан. Пландан дашкаар нефть тыварының талазы-биле чыл дургузунуң социалистиг хүлээлгези он участокта күүсетинген. Чиркинниң бригадазы съезд мурнуу чарыының стахановчу ээлчээнин хүннеринде планга немей чүс-чүс тонна суук оттулар үүлү тыпкан.

Чаа-чаа чугула сорулгаларны шиитпирлээринче, кыыр үүлү тыварының партияның XIX съездизиниң директиваларының төлевилелинде көрдүнген улам ынай көдүрлүүшкүнүнче Ленин районунуң нефтичилери белеткеп турарлар.

(СЭТА).

Кол Туркмен каналдың зоназында

ТАШАУЗ. Ташаузтуң машина-экскаватор станциязының довурак сордурар машиналары, бульдозерлери болгаш өске-даа машиналары Кол Туркмен каналдың зоназында суггарылга каналдарының арыглаашкынында болгаш эде кылыышкынында ажылдап турар. Чер казар ажылдарның чыл планы күүсетинген. 286 тонна кыыр үүлү болгаш 600 мың рубльди камнап алган. Ажылдарның бот-өртээ планды көрдүгениннен 12 хуу чиигээн.

Каналдарның болгаш суггат бугаларының дүвүнден чыл төнчүзүнге чедир 400 мың кубометр довуракты казып үндүрер деп чаа хүлээлгени станцияның коллективи алган.

(СЭТА).

Мурнакчыларның аразында

ХАРЬКОВ. Партияның XIX съездизинге алдар болдурган хүндүлүг ээлчегни хоорайның хөй-хөй үлетпүр бүдүрүлгелери тос айларның плаын күүсеткени-биле демдеглээннер.

Мурнакчыларның аразында электри-монтаж кылыгларының заводу база бар, Москва университединге хереглээр нарын электри аппараттаразын белеткээр деп чагыгны ол завод хуусаа бетинде күүсеткен. «Механолит» деп заводтуң коллективи октябрьның үлүүнүн продукциязын бүдүрүп үндүрүп турар. Чыл эгезинден бээр ол завод пландан дашкаар камналгага үш чүс мың рубльди берген.

Пландан дашкаар даараан идиктер

ГРОЗНЫЙ. Грозныйның идик кылыр фабриказы сентябрь 26-да пландан дашкаар үжеп мың эш идиктерни кылып үндүрген. Материалдарның камналгазы дээш чарыышпышаан, идик даараччылары болза, чүс-чүс мың дециметр алгыны камнап алган болгаш ол алгы-биле 5 мың ажыг эш идиктерни кылып үндүргеннер.

Партияның XIX съездизиниң ажытынар хүнүнге чедир он бир айларның программазын күүседир деп олар шиитпирлээннер.

(СЭТА).

Колхозтуң сүт-бараан фермазында

Ба ыын-Хемчик районда «Совет Тывалың беш чылы» колхозтуң Акта сүт-бараан фермазы (эргелекчизи эш Борбак-оол) эки ажылдап турар. Ферманың ажылдакчылары башкы Сталинга чоруткан чагаада алган хүлээлгезин күүсетпишаан, партияның XIX съездизинге уткуштур күш-ажылчы белек дээш чүткүлдүг ажылдап турарлар.

Ферма бо чылын күрүнеиин мал өстүрер планын 110 хуу күүсеткен, малдың продуктузундан кирер орулганы база багай эвес боттандырып турар. Ферманың кышка белеткели эки, оон ажылдакчылары бо чылын 22 тонна сигенни 3 сарзат кылдыр белеткеп тургускан болгаш 105 тонна силосту салып алганнар.

Эдегейниң Онгар-Өдекте база Дөн-Терезинде кажааларын бүрүн септээн, 40 бызаа кирер чаа кажааны туткан, Тей артында кылып эгелээн инек кажаазының тудуу ам доостур четкен.

Тос айлар планы күүсетинген

Москваның «Компрессор» болгаш «Калибр» деп заводтарының коллективтери партияның XIX съездизинге алдар кылдыр алган хүлээлгелерин күүседип, тос айларның планын хуусаа бетинде доосканнар. Чүс-чүс стахановчулар келир чылдың үүлүүде ажылдап эгелээннер.

«Компрессор» деп заводта күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү эрткен чылдың бо үезинге дөмейлээрге 25,8 хуу улгаткан. Ол бүдүрүлге коммунизмниң улуг тудугларынга улуг дузаламчыны көргүскен. Бо чылын чүгле «Куйбышевгидростройнуң» адынга күчүлүг үш компрессорларны чоруткан.

(СЭТА)

Дагжыларның стахановчу күш ажылы

КЕМЕРОВО. «Кемеровуголь» комбинаттың дагжылары партияның XIX съездизинге чаа-чаа күш-ажылчы тиилелгелерлиг ужуражып турарлар. Олар тос айларның планын күүседипкеннер.

Эрткен чылдың бо үезинге дөмейлээрге, оттулар үүл казып тыварының хонукта ортумак хемчээли дыка өскен. Кокстаар хөмүр даш казып тывар талазы-биле чыл дургузунда алган хүлээлге күүсетинген. Ажылчыннарның күш-ажылының бүдүрүкчүлүү бо үеним дургузунда 11 хуу улгаткан, бир тонна хөмүр даштың бот-өртээ дыка чиигээн.

Мал чеми белеткээринге чедиишкиннер

Мал чеми белеткээр чорук күрүнеиин мал өстүрер планын боттандырарынга холбашкан чугула айтырыгның бирээзи. Сүт-Хөл районда Киров аттыг колхозтуң кежигүннери ол талазы-биле багай эвес ажылдап турар.

Олар сентябрь 20-ге чедир 2404 тонна сигенни белеткеп сарааттаанар, силос салырының планын 162 хуу күүсеткен. Ол ажылды ам-даа уламчылап турар, ында сиген кестирер 2 машиналарлыг 21 кижи ажылдап турар.

Колхоз дүжүт алыышкының чедиишкинниг чорутпушаан, мал чеминге саван болгаш мягкица ажаап алырын база хынамчалыг чорудуп турар. Сиген белеткелинде Белек-оол, Шырап-оол ышкаш ажыл-ишке кызымак организаторлар хөй.

Кышкы мал ажылынга белеткел

Сүт-Хөл районда Киров аттыг колхозтуң хой фермазы (эргелекчизи эш М. Доржу) кышка удур белеткелди багай эвес чорудуп турар. Ол ферманың ажылдакчылары боттарынга хамааржып турар 12 кажааларның септелгезин доосканнар, 2 чаа кажааны немей кылып алганнар.

Бүдүрүкчүлер тургузарынга сорулгалыг 200 баш хой кирер кажааның ыяжын бүрүн дүжүрүп алган болгаш тудуун эгелей берген. Ону партияның XIX съедизиниң ажытынар хүнү октябрь 5-те доозары дээш ажылдап турар.

Ажылдың темпизин мурнакчыларның деңнелинге бедидер

САРЫГ-СЕП. (Телефон-биле). Каа-Хем районнуң ажылчы чоннары күрүнеге тараа дужаарының планын сентябрь 25-те 101 хуу күүсеткен. Ылаңгыя Ворошилов аттыг колхоз (даргазы эш Киселёв, партия организациязының секретары эш Дикунов) күрүнеге тараа дужаар планын 136 хуу күүсеткен.

«Леничи орук» колхоз районда база-ла мурнакчыга санатырып, тараа дужаарының планын 130 хуу, МТС-тиң ажылдаанынга натура төлевирин 103 хуу күүсеткен. «Сталинчы орук», «Октябрь 30 чылы» колхозтар хүлээлгезин база ыракта ажыр күүсеткеннер.

Чаа дүжүттен баштайгы авансылар

Чөөн-Хемчик районда «Большевик» колхозтуң тараажылары бо чылын чаагай дүжүттү өстүрүп алганнар. Олар күрүнеге тараа дужаар хүлээлгезин районда мурнап күүсеткен.

Бо чылгы чаа дүжүттен трудоденьге аванс тыпсыры колхозта эгелей берген. Ылаңгыя баштайгы авансы-биле Девек-оол 1,3 тонна, Бичиней 1,2 тонна, Дажык 1 тонна ажыг тараа алганнар.

Кызымак колхозчу

Чөөн-Хемчик районнуң Хөндергейде «Кызыл тарзачын» колхозтуң тараа складының таңнылында эш Мөнге ам 3 чыл эки ажылдап келген. Оон назыны улгадып, ам 57 хар четкен болза-даа, ол чүгле онаашкан ажылын ак-сеткилдиг күүселип турар эвес, оон-биле кады колхозтуң өске-даа онаагларынга үлегерлиг киржип турар.

Колхозтуң шывыглыг улуг шаңының сарайын эш Мөнге баштап кылган. Сиген болгаш тараа ажылынга чугула херектиг 20 айыырларны, 28 аттарга хомуттарны ол бодунуң эгелекчи соруу-биле кылып бүдүргеен.

Коммунист Мөнге ажыл-ишке организакчы, мурнакчы ролюн ажылдың өске-даа адырларынга илередип турар. Ол, бо чылдың баштайгы чартыында безин 423 трудодень ажылдап алган.

Областың колхозтарында тараа ажаалдазының дугайында медээ

(Сентябрь 25-те, хуу-биле).

РАЙОННАР	күүседип турары.	Оон иштинде кызылтас	РАЙОННАР	күүседип турары.	Оон иштинде кызылтас
1. Тожу	100,0	—	8. Сүт-Хөл	77,2	53,2
2. Эрзин	97,8	44,9	9. Кызыл көдээ	76,0	48,6
3. Өвүр	90,7	36,5	10. Тес-Хем	73,9	29,9
4. Улуг-Хем	80,9	45,9	11. Барыын-Хемчик	68,9	44,0
5. Бай-Тайга	79,0	36,0	12. Таңды	49,5	36,5
6. Чаа-Хөл	78,9	45,0	13. Каа-Хем	44,3	31,5
7. Чөөн-Хемчик	78,1	50,5	14. Бии-Хем	27,0	20,7

Сиген ажаап алыышкынының болгаш силостаашкыннның чоруп турарының дугайында медээ

(Сентябрь 25-те, хуу-биле).

Районнар аттары	Белеткээн сиген: шупту	Белеткээн сиген: оон иштинде колхозтар	Районнар аттары	Белеткээн сиген: шупту	Белеткээн сиген: оон иштинде колхозтар
1. Тожу	128,1	106,4	9. Улуг-Хем	82,1	86,2
2. Таңды	103,7	83,7	10. Мөнгүн-Тайга	81,5	—
3. Каа-Хем	92,9	96,5	11. Тере-Хөл	68,0	56,0
4. Бай-Тайга	89,8	40,6	12. Чөөн-Хемчик	67,4	67,1
5. Кызыл көдээ	89,8	66,8	13. Барыын-Хемчик	55,6	53,3
6. Бии-Хем	88,0	84,6	14. Сүт-Хөл	55,4	64,1
7. Өвүр	86,5	96,8	15. Эрзин	49,5	35,3
8. Чаа-Хөл	84,8	72,8	16. Тес-Хем	47,4	48,9

Массаларның идепкейлиин бедидер

Коммунистерниң идепкейлиин бедидер дугайында, оларны партия организациязының хүн-бүрүдеги ажыл амыдыралынга кириштирер дугайында кайыгла партия организациязында доктаамал сагыш салып турар болдур, ында ажылдың чедишкиннери бар болуп турарын практика көргүзүп турар.

Бо негелдени боттандырбайн турар организациялар бисте база бар. Чамдык партия организациялары партияның иштики демократиязын хажыдып турар. Ооң чижээнге Барыын-Хемчик районда «Кызыл тараачын» колхозтуң партия организациязын киирип болур. Ол болза, бодунуң хүрээлеринде 50 ажыг коммунистерни хаара тудуп турары-биле районда эң улуг организацияларның бирээзи болур. Ындыг хөрзиде-ле ол организацияның бюро кежигүннериниң партийжи массалардан хоорулчак чоруу партия организациязының ажылын сударадырынга чеднирген.

Партияның иштики демократиязын калбартырының болгаш коммунистерниң идепкейин бедидериниң чугула чепсээ болза, партия хуралдары болур. Аңаа шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартыр ужурлуг. Ындыг турбуже, «Кызыл тараачын» колхозтуң партия организациязының секретари эш Седип, ооң бюро кежигүннери партия хуралдарының ужур-дузазын чедир үнелеп көрбейн, партия хуралдарын кончуг ховар чыылдырып турар болгаш партияның шиитпирлерин боттандырар талазы-биле боттуг хемчеглерни чорутпайн турар. Ооң уламындан чамдык коммунистер партияның болгаш хөй-ниитиниң өскедаа организацияларының ажылынга идепкей чок киржип, харын партийжи амыдыралдан хоорулчак байдалга четкен. Чижээлээрге, коммунистер Данзы-Белек, Тактаннаар, Күдерек, Очур олар болуп эрттип турган партия хуралдарынга кандыгдаа чылдагаан чокка келбейн турулаан болгаш чамдык таварылгаларда үш-дөрт катап сүрдүрерге арай боорда хуралга келгилээрлер турган. Ол ышкаш коммунистер Амажык, Данзыр, Дарыймаа, Докуп Дудук, Санчай партияның кежигүн дадывырын үш-дөрт айлар дургузунда үлелеп турулар.

«Кызыл тараачын» колхозта партия организациязы партия хуралдарын чүгле ховар эрттирип турар эвес, харын оларны кандыг-даа белеткел чокка, кончуг чавыс деңнелге большевикчи шүгүмчүлелден болгаш бот-шүгүмчүлелден хоорук байдалга эрттирип келген. Ооң чижээн 1952 чылдың сентябрының 4-те болган партия хуралындан көрүп болур. Канчаар-даа аажок чугула айтырыгларны—партияның XIX съездизинге материалдарны чугаалажыры-биле партия организациязының хуралын кежээ 6 шакта чыылдырарын чарлаан турган. Айыткан шагында хуралга партия организациязының секретарындан өске кым-даа келбээн,а оларны чаңгыстап барып чалаар апарган. Коммунистерни чаңгыстап чалап, чамдыктарынга ийиүш удаа барып келгениниң түңнелинде, хуралды дүнекиниң 11 шакта чүгле 30 ажыг кижиниң киржилгези-биле эрттирген. Ол хуралга келгеннериниң 80 ажыг хуузу санал-даа бербейн, айтырыг-даа салбайн, анаала олуруп эрткеннер.

Ол колхозта партия организациязының хуралдары үргүлчү-ле шак мындыг байдалга эрттип турарын хуралга санал берген коммунистер шүгүмчүлээн.

Партия хуралдарын шак мындыг белеткел чок, чавыс деңнелге эрттирер чорук болза, коммунистериниң идепкейин бедидериниң, организациязының ажылында четпестерни идередириниң, ону чайладырының чепсээ болуп шыдавазы черле билдингир.

Колхозта партия организациязының талазындан коммунистериниң идепкейин көдүрбейн, партия организациязының ажылынга оларның идепкейлиг киржилгезин организаставайн, оларның ортузунга политиктиг кижизидилге ажылын эки чорутпайн келгениниң түңнелинде ол колхозта коммунистериниң 30 ажыг хуузу 1952 чылда трудоденьниң минимумун безин күүсетпээннер, а 15 хуузу колхоз бүдүрүлгезинге шуут киришпейн турар. Коммунистериниң иштинде Ойдуу, Хуна, Дембирел олар мырыңай колхозчуларның малын оорлаар улуг буруулуг херек ти кылганнар.

Бо фактылар болза, партийжи ажылдың деннелин бедидеринче, эге организациялар-биле дириг харылзааны күштелдиреринче база шүгүмчүлелди болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартырының херээнге ВКП(б) райкомунуң талазындан кичээнгей салбайн турарын хереглеп турар.

Мынчангаш, партия хуралдарын эки белеткээриниң болгаш бедик идейлиг деннелге эрттиреринің практиказынче кол кичээнгейни салыры ВКП(б)-ниң Барыын-Хемчик райкомундан негетинип турар.

Партия организацияларының ажылының деннелин, коммунистериниң идепкейин бедидер чорук болза, дуржулгазын байдарындан оларның политиктиг билиин болгаш ажыл-агыжы мергежилин бедиленинден улуг хамаарылгалыг. Мынчангаш партия организацияларының секретарларының семинарларын доктаамал чорудуп, партия ажылының практиказынга оларны өөредири эргежок чугула.

Партия эге организацияларының, коммунистериниң калбак массаларының идепкейн бедидер чорук—районуң партия организациязының мурнунда салдынган ээлчеглиг сорулгаларны чедиишкинниг шиитпирлээринге улуг рольдуг болур.

Р. ДАЛАЙ-ООЛ.

Дүжүт ажаап алыышкынының темпизин дүргедедир

Эьжим сумуда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң тараажылары дүжүт ажаап алыышкынынга август 10-да эгелеп кирген. Колхозчуларның дүжүт ажаап алыышкынынга кызымаккай ажылдаанының түңнелинде колхоз күүнеге тараа дужаалдазын сентябрь 9-та 109,5 хуу күүсеткен.

Ындыг болза-даа, колхоз дүжүт ажаап алыышкынының ажылынга организастыг эвес киргенин, ажаап алыышкынның чорудулгазында четпестер-биле демисел чорутпайн турарын демдеглээр херек. Дүжүт ажаап алыышкынының баштайгы хүннеринден эгелээш колхозтуң бар турар күштерин бүрүн мобилизаставайн, чүгле МТС-тиң күжүнге идеп турган. Кажан МТС-тиң комбайнары-биле бүгү тарааны ажаап алыры бергедей бээрге, ам тараа кестирер жаткаларны, аппараттыг машиналарны, хол кадыырларын чыгдынып, дүвүреп эгелээн. Бир эвес колхоз бодунуң күштерин ажаап алыышкынга башкы түлүк-биле киирген болза, тараа кезилдезинге ындыг хожудаашкын турбас ужурлуг.

Колхозтуң дүжүт ажаап ап турар шөлдеринде улуг чидириглер бар. Комбайнның бастырган тараазын чавыс, дыдык хааржактар-биле сөөртүп, шаңга чедир төп турар. Шаңда тараалардың ажаатынып турары арыг эвес, кажан шаңда тараалар дооступ турда, шаң түвүнге тыка хөй тарааларны довурак-биле холуй каап, ол тараалар шаң ишти көзүлбес, чочак көк кылдыр үнгүлей берген чыткылаар, ону колхозчуларда, хову бригадири Сереэдер-даа ажаап хайгаараар дугайында чүүдаа бодавайн турар, харын ону ажаап, алырдан туржук черде кезип каан болгаш сыпта тарааларны канчап ажаап алыр чоор дээр хөөннер бар болуп турар.

Колхозтуң машина болгаш хол кадыырлары-биле кескен тарааларын дажып, бастырар хемчег кошкак, баштай кестинген тараалар черге үр чыдып турары-биле адаандан өрү үнүп турар. Колхозтуң Демир-Сугда, Эьжимде кескен кызылтас, сула тараалары сноптаттынмайн, машина-биле кескен хевээр чыткылаар.

Колхозтуң бригадаларында партияның полит-массалыг ажылдарының янзы-бүрү хевирлери баштайгы үезинде чорутунуп турган болза, сөөлгү үеде ара соксаан. Бригадаларда солун номчулгазы, агитхуудустар үндүрери, мурнакчыларны хүндүлел болгаш көргүзүг самбыраларына чырыдары доктаамал эвес, ол ажылдарга партия бөлүктериниң организакчылары Балбар, Уйнукай-оол, колхозта номчулга чериниң ажылдакчызы Кара-Баштыг багай дузалап турар.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

Көдээ ажыл-агый продуктуларының ниити чыылдазын көвүдедириниң чугула чүүлү

Көдээ ажыл-агыйның чаа, улам күчүлүг көдүрлүүшкүнүн организастаар болгаш боттандырар талазы-биле бүгү колхозчуларның, көдээ ажыл-агыйның ажылдакчыларының болгаш тускай эртемниглериниң мурнунда бо чылын улуг, харыысалгалыг сорулгалар туруп турар. Амгы үеде ол сорулгалар улам билдингир болгаш тодаргай апарган. 1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң беш дугаар беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездизиниң директиваларында көдээ ажыл-агыйда кол сорулгаларны айытпышаан, «Чер ажылы улам-на продуктулуг болгаш квалификастатынган апаар, ол болза, сайзырангай сиген тарылгалыг болгаш шын севооборотлуг, техниктиг, мал чемиштиг, ногаа культураларының болгаш картофельдиң тарылга шөлдери бедик улуг деңзилиг болу бээр» деп айыткан.

Бистиң областың колхозтары болгаш совхозтары бо сорулгаларны күүседиринге бүгү аргалар бар болуп турар. Ам үеде бүгү көдээ ажыл-агый культураларының бедик болгаш туруштуг дүжүттериниң, бедик продуктулуг мал ажылының талазы-биле көдээ ажыл-агыйның чедиишкинниг хөгжүлдезин чүгле чер ажылының сиген аралаштырар системазының суурунга боттандырар.

Тараа культураларының гектар бүрүзүнден 20—30 центнер дүжүүт ап болурунуң бүгү аргалары ам бисте бар болуп турар. Бо чылын Таңды, Улуг-Хем болгаш өскедаа районнарның хөй-хөй колхозтары дыка улуг шөлдерден ындыг дүжүттү ап турарлар. Бедик дүжүттү алыр дээш ол колхозтар болза, эки үрезиннерни өй-шаанда белеткеп, оларны чажар шынарынче чедир арыглап, кургаг арга-биле хораннаан. Суггаттыг черлерге тарылга мурнунуң суггарылгазын чорудуп, тарылганы бедик агротехниктиг деңнелге эрттирген болгаш чайгы суггарылганы 1—2 удаа чорудуп, ажаалганы экижиткен.

Ооң-биле чергелештир элээн хөй колхозтарда агротехниканы чогуур негелдезинге чедир белитпейн турар. Ылаңгыя Чаа-Хөл районда «Бурунгаар», Шверник аттыг, Барыын-Хемчик районда Молотов аттыг, «Победа», Каа-Хем районда «Большевик», «Кызыл тук», «Октябрь 14 чыл ою» болгаш өске-даа колхозтарда агротехниканы куду деңнелге чорудуп турар. Бо колхозтарда хөрзүнү сайзырадырының системазын боттандырбайн, тараа культураларының адаанга чер-черниң чемишчидилгелерин төкпейн турар болгаш үрезин айтырыынче чогуур сагыш салбайн турар.

1953 чылдың тарылгазынче колхозтарның, совхозтарның белеткелиниң үезинде бо бүгү четпестерни өөренип көөрү эргежок чугула. Агротехниканың деңнелин бедидериниң хөрээнге ам кол сорулга болза, 1953 чылдың тарылгазының планын бүрүн хандырып шыдаар эки шынарлыг үрезиннерни колхоз, совхоз бүрүзү белеткээри болур. Бо чылын колхозтарның үрезин участоктарының дүжүдүн ап көөрге, колхоз бүрүзү эки шилитинген үрезин тараларны күскү үеде боттарынга хандыртыып алыр аргалыг болуп турар. Бо дугайында үрезин участоктарының дүжүдүн эң эки хуусаада, колдуунда комбайннар-биле ажаап алыры, үрезинни доп-дорааи арыглаары, кургадыры, үнүүчелин болгаш амыдыралчы шынарын хынаары, чажар шынарынга чедир арыглаар ажылды боттандырарынче колхоз бүрүзү кирери эргежок чугула. Чер-черниң чемижидилгелерин чыырынын, сөөртүрүнүн, ажыглаарының планнарын чогаадырынга, оларның ийи ажыглалы дээш контрольду боттандырарынга көдээ ажыл-агыйның район киллистериниң эргелекчилери, кол агрономнары колхозтарга боттуг дузаны көргүзер хүүлэлгелиг. Колхозтарны хандырып турар МТС-териң директорлары болгаш оларның участок агрономнары бо ажылга база харыысалгалыы-биле киржир ужурлуг.

Күскү чер сайзырадылгазының системазы болза, хоорзунну тура тыртырар болгаш бижектиг андазын-биле аңдарар—мындыг ийи чүүлден тургустунар. Ындыг болза-даа, эң чугула агротехниктиг хемчег болур хоорзун тура тыртырар чорук ту чедир үнелезейн турарының чылдагаанындан элээн хөй МТС-тер амга чедир ол ажылга кирбээн.

Сентябрь 15-ке чедир областың колхозтарында күскү чер аңдарылгазының планы чүгле 27,6 хуу күүсетинип турар, а Чаа-Хөл, Шагаан-Арыг, Сүт-Хөл МТС-тер оон-даа дора күүседип турар.

Бистиң областың байдалынга күскү суггарылга база улуг ужур-дузалыг болуп турар. Чаа-Хөл районуң Терезин ховузундан бедик дүжүүтү ап турары болгаш өске-даа районнарның мурнакчы колхозтарының практиказы бедик дүжүт алырынга күскү суггарылганың ажык-дузазын тодаргай көргүзүп турбужа, ол суггарылганы чорударының планы область чыл бүрү күүсетинип турар. Көдээ ажыл-агый килдистериниң болгаш МТС-териң агрономнары, суг ажыл-агыйының ажылдакчылары бедик дүжүт алырының херээнде ол эң чугула агротехниктиг хемчегни колхозтарга эвээш пропагандалап турар. Ам сорулга болза, күскү суггарылганы калбартырының хемчеглерин ап тургаш, бо чылын ооң планын ажыр күүседирин чедип алыры болур. Бо дугайында колхозтарның хову бригадаларының иштинден тускай суггарылга бөлүктерин тургузуп, ам үеде анаа агып чыдар суларны суггарылгага ажыглаар херек.

Партия болгаш Совет чазактың Тыванын көдээ ажыл-агыйынга көргүзүп турар улуг дузаламчызының ачызы-биле болгаш область эки дүжүттүг чердериниң, байлактыг суг курлавырларының бар болуп турары-биле көдээ ажыл-агыйның күчүлүг техниказын бедик бүдүрүкчүлүг ажыглаар, көдээ ажыл-агыйда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүн бедидер, колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыдар болгаш мурнакчы совет агротехниканы көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезинге ажыглаарынга үндезилээш чер ажылының культуразын дыка бедидер талазы-биле улуг аргалар колхозтарда хандыртынган. Чер ажылының органнарының, МТС-териң, колхозтарның болгаш совхозтарның, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглериниң сорулгазы чүл дизе, ол бүгү аргаларны чөп ажыглаары, мичуринчи агробиология эртемин өзүгаар агротехниканы бедидип тургаш, бүгү көдээ ажыл-агый культураларының өзүлүг бедик болгаш туруштуг дүжүттерин чедип алыры болур.

Н. ПЕТРОВ,
көдээ ажыл-агыйның область эргелериниң кол агроному.

Кадрларның идей-политиктиг деңнелин бедидер дээш

Ленин—Сталинның улуг партиязы коммунистериниң болгаш партия кежигүнү эвес активчилериниң идея-теориялыг билиг деңнелин бедидериниң херээн бодунуң бүгү төөгүзүнүн дургузунда эң чугулалап көрүп келген. Марксисчи-ленинчи теорияны кадрларның өөренип шиңгээдип алырынга бүгү-ле таарымчалыг байдалды партия тургузуп берип турар. Ынчангаш партияның бүгү организацияларының хүлээлгези болза, партия, совет активчилериниң марксисчи-ленинчи өөредилгезин организастап удуртурунуң талазы-биле бодунуң ажыл-чорудулгазынга ВКП(б) ТК-ниң доктаалдарын болгаш айтыышкынарын дорт удуртулга болдуруп, ажыл-херек кырынга боттандырын турар. Коммунистериниң болгаш партия кежигүнү эвес активчилериниң политиктиг өөредилгезин организастап удуртурунуң талазы-биле ВКП(б) хооркому эрткен өөредилге чылында элээн чедиишкиннерни чедип алган.

Эрткен өөредилге чылында Кызыл хоорайга марксизм-ленинизмниң кежээки университеди, партияның кежээки школазы, ВКП(б) төөгүзү өөренир кол болгаш бедиткен хевирлериниң 99 бөлүмнери база улуг баштыңчылар В. И. Ленин биле И. В. Сталинның биографияларын өөренир бөлүмнер, политшколалар ажылдап турган.

Политшколаларның, бөлүмнериниң пропагандистеринге, марксизм-ленинизмниң кежээки университединиң, партияның кежээки школазының башкыларынга база штаттан дашкаар консультантыларга партия, советтиң активчилериниңден, мурнакчы интеллигентилерден политиктиг билии бедик 130 кижини шилип ап хаара туткан.

Эрткен өөредилге чылында сапог мастерскаязынга, областың партия школазынга, облфога, «Тываның аныяктары» солуннуң редакциязынга, алгы заводунга, хоорайның коммуналдыг ажыл-агый черинге, машина-орук станциязынга ажылдап турган бөлүмнер. кичээлдерни бедик идея-теориялыг деңнелге эрттирип, өөренир темаларны практиктиг ажыл-чорудулга-биле холбаштырбайн, оон хоорук чорудуп турган. Ооң түңнелинде, эрткен өөредилге чылында 47 политшколалар, бөлүмнер өөредилге программазын өөренип дооспаан, оларның хөй кезии чүгле «ВКП(б) төөгүзүнүң доп-чу курзунуң» 3—4 эгелеринге-ле четкен болуп турар.

Оон аңгыда, областың кадык камгалал килдизинге, уполминзагка, облпотребсоюзка, национал театрга, АТК-га тургустунган бөлүмнер өөредилге чылын эгелээш, өөредилге чылы кезик кирбейн турда-ла ажылын соксаткан. Ол ышкаш даараныла комбинадында, электри станциязында, дээрбеде партия организациялары партийжи политөөредилгени үскеннер. Политшколаларның, бөлүмнериниң элээн хөй пропагандистери кичээлдерге белеткел чокка, методика талазы-биле шын эвес башкылап, кичээлдерни идея-теория талазы-биле куду деңнелге эрттирип турганының фактылары дыка хөй.

Марксисчи-ленинчи теорияны өөренип шиңгээдип алырының кол аргазы бот-өөредилге болурун партия өөредип турар. Эрткен өөредилге чылында партия, советтиң дыка хөй активчилери марксизм-ленинизмниң классиктиг чогаалдарын боттары өөренип алырың тускай планнарынга киргеш, ол планнарын күүсеткен барган. Ылаңгыя эштер Суровцев, Мозков, Попков, Свистунов, Манылов, Клышников, Никулина олар боттарының тускай планнарынга айытган номнарын мырыңай өөренип ап шыдаваннар. Хоорайның болгаш областың партия конференцияларынга ол эштерни боттарының практиктиг ажыл-чорудулгазынга улуг чазыгларны болдуруп турганы дээш шыңгыы шүгүмчүлелге таварыштырганы таварылга эвес.

Партия чырыдыышкынының системазынга чаа өөредилге чылын эгелээринге белеткелди кылыыш чорутпушаан, ВКП(б) хооркому, партия эге организациялары партия чырыдыышкынынга удуртулгада четпестерни чаа өөредилге чылында каталтавас дээш боттуг хемчеглерни ап турар.

Ам үеде хоорайның бүгү партия эге организациялары партийжи политиктиг өөредилгениң янзы-бүрү адырларынга өөренир дыңнакчыларының составын билиниң деңнелиби-биле таарыштыр хуваап тургузары доозулган.

Марксизм-ленинизмниң кежээки университеди болгаш партияның кежээки школазы дыңнакчылар-биле четчелетинген, ам өөредилгезин эгеэш шынарлыы-биле чорудуп турар.

Бо өөредилге чылында университетте 213 кижи, партияның кежээки школазында 126 кижи хаара туттунган өөренип турар. Университеттиң бирги курзунда ээлеп турар дыңнакчыларның 50 хуузу дээди болгаш дооспаан дээди эртемниг кижилер болуп турар. Чаа өөредилге чылында Кызыл хоорайга ВКП(б) төөгүзүн Ленин—Сталинның чогаалдары-биле холбаштырып өөренир бедиткен хевириниң 12 бөлүмнери, «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир кол хевириниң 72 бөлүмнери, В. И. Ленин биле И. В. Сталинның биографияларын өөренир 11 бөлүмнер, 11 политшколалар ажылдаар. Ол бөлүмнерге болгаш политшколаларга 289 коммунистер, 230 комсомолчулар, 670 партия кежигүнү эвес активчилер өөренир. Бөлүмнерниң болгаш политшколаларның дыңнакчыларын боттарының күзелин, ниити база политиктиг билиниң деңнелин өөренип көрүп турган таарыштыр хуваап тургускан.

Кызыл хоорайның партия чырыдыышкынының системазынга өөредилге бо чылдың октябрының 1-де, ВКП(б)-ниң XIX съездизинге материалдарны өөренири-биле болгаш организастыг айтырыгларны чугаалажыры-биле эгелээр.

ВКП(б) хооркому кол кичээнгейин пропагандист кадрларны шилиирнче болгаш таарыштыр тургузарынче салган. Эрткен өөредилге чылында партийжи даалганы бүзүрелдин-биле күүсеткен ынаныштыг пропагандистери улам быжыглаан болгаш партийжи даалганы багай күүсеткен пропагандистерни ол хүлээлгезинден хостааш, өске бедик билиглиг пропагандистер-биле солаан. Ам үеде хоорайның партия чырыдыышкынының системазынга башкылаар ортумак болгаш дээди эртемниг 110 пропагандистер санатынып турар. Бо чылдың июльдун 15-те августун 15-ке чедир ВКП(б) обкомунуң чанынга болуп эрткен бир ай хуусаалыг курска 27 пропагандистер өөренип эткен. Ынчангаш пропагандистериниң хөй кезии курстарны болгаш билиг бедидер хемчегленнип дамчыштыр белеткетинген болуп турар. Сон аңгыда эрткен өөредилге чылында марксизм-ленинизмниң кежээки университедин чедиишкинниг дооскан чаа эштер пропагандист ажылында киргилээн.

Пропагандист кадрларның сорулгазы болза, боттары доктаамал өөренип, терориялыг болгаш методтуг Силиин үзүктел чок бедидип, болунуң мергежилин өстүреви болур. Ынчангаш партия организациязында ВКП(б) хооркому семинар кичээлериниң планын чогаадып тургускан болгаш удуртукчуларын томуйлаан.

Бо өөредилге чылында коммунистер болгаш партия кежигүнү эвес активчилер 300 ажыг кижи марксисчи-ленинчи теорияны бот-кичээл-биле өөренирин күзеп турар, оларның ишинде 196 кижи ВКП(б) төөгүзүн, 65 кижи философияны, 35 кижи политэкономияны өөренир. Марксисчи-ленинчи теорияны боттары өөренип турарларга дузалаар штаттан дашкаар 40 консультантыларны ВКП(б) хооркомунуң бюрозунга бадылаан. Оларның составында ВКП(б) хооркомунуң секретарлары, областың партия школазының, башкы институдунуң башкылары, область солуннарының редакторлары болгаш өске-даа эштер кирип турар.

Большевизмниң төөгүзүн болгаш теориязын боттары өөренип турарларга дуза кылдыр номчуур лекцияланың тематиказын ВКП(б) хооркому чогаадып кылган.

Бичаза-даа, хиналдадан иререл турары болза, боттары өөренир дээш эштериниң чамдыызы ам-даа тодаргай планын тургузуп кылбаан болуп турар. Ылаңгыя облпотребсоюзта партия организациязында боттары өөренир дээн 14 кижиден чүгле 9 кижи тускай планнарын тургузуп алган, ынчаза-даа, оларның чаңгызы-даа ам-даа өөредилгезинче эгелеп кирбээн.

Бөлүмнериниң болгаш пропагандистериниң ажылынга практиктиг дуза көргүзер сорулга-биле ВКП(б) хооркомунуң пропаганда болгаш агитация килдизинде штаттан дашкаар инструкторларны ВКП(б) хооркомунуң бюрозу бадылаан.

Бо өөредилге чылында 109 коммунистер партияның дээди школазынга, дээди өөредилге черлерине, техникумнарга заочно өөренирлер.

Партия хооркому 7 класс четпес билиглиг коммунистерге улуг кичээнгейни салып, ниити билиг бедидериниң кежээки школазының түгүс классларына кирип өөренирин болдурбас, ол-биле чылында 100 хоре коммунистер ниити билиг бедидериниң кежээки школазынга өөренирлер-биле кирип турар.

Ынчангаш партия чырыдыышкынының системазынга өөредилге чылын эгелээринге белеткелдер доозулган. Ам сорулга болза, өөредилге чылын организастыг эрттирер, партия чырыдыышкынының бүгү системазынга кичээлдериниң бедик идея-теориялыг деңнелин хандырар.

Партия организацияларының сорулгазы болза, коммунистериниң болгаш партия кежигүнү эвес активчилериниң идея-теориялыг билиг деңнелин бедидериниң чырыкка өөредилге чылының бүгү өөредилгезиниң шынарын хынап турары болур.

Бо чылдың октябрының 5-те ВКП(б)-ниң XIX съездизи ажыттынар. Партия организацияларының сорулгазы болза, пропагандистерниң съездиниң төөгүлүг документизиниң ханызы-биле өөренип алган, ажылының чоннуң медерелинге чедир таныштырып өөредири болур.

С. ФАТЕЕВ,
ВКП(б) Кызыл хооркомунуң пропаганда болгаш агитация килдизинин эргелекчизи.

Эртемнерниң башкылаашкынын бедик деңнелче

Школаларга төөгү болгаш ССРЭ Конституциязын башкылаарының дугайында

Школага төөгү болгаш ССРЭ Конституциязын башкылаары кижизидилге талазы-биле улуг ужур-дузалыг. Өөреникчилерни марксизм-ленинчи мировоззреннеге өөредип чанчыктырарынга, социалистиг Төрээн чуртунга болгаш Ленин—Сталинниң улуг партиязынга ханы бердинген болур чоруктуң ёзузунга оларны кижизидип, коммунистиг ниитилелдиң келир үедеги тургузукчуларын өстүрүп белеткээринге ол эртемнер улуу-биле дузалаар. Төөгү башкыларының хөй кезии оларның мурнунда турар сорулгаларны шын билип, ону күүседири-биле кызымаккай ажылдап турарын эрткен өөредилге чылында төөгүнү болгаш конституцияны башкылап эрткенинiң дуржулгазын көргүскен.

Эң эки ажылдыг төөгү башкылары И. И. Мошкиннiң, У. М. Филимонованың, Р. Т. Строкованың, Л. И. Полеваның болгаш өскелериннiң-дээ ажылдарының дуржулгазын хынап көргеш, төөгү болгаш ССРЭ Конституциязының кичээлдерин эки шынарлыг болгаш солун кылдыр эрттирер, оларны башкылаарын бодунуң херээнге ынакшылдыы-биле эки белеткелдиг чорудар болза, ол эртемнер өөреникчилерге кайы хире улуг ужур-дузалыг кижизидикчи билигни бээрин бүзүреп көрүп болур.

Бедик шынарлыг башкылаашкынның болгаш өөреникчилерниң быжыг билиниң чугула болгаш кол негелдези болза, чүүн-даа мурнунда башкы кижи бодунуң идея-теоретиктиг деңнелин болгаш педагогиктиг мергежилин бедидер дээш доктаамал, шыдамыккай ажылдаарындан улуу-биле хамааржыр дээрзин эң эки башкыларның дуржулгазы биске көргүзүп турар. Ынчангаш олар өөредилге ажылының кол хевири—кичээлдерни эки шынарлыг эрттирер дээш ажыллап, кичээл бүрүзүнге-ле ооң утказын, структуразын болгаш методун шилип ап, эки боданып алырынга бүгү талазы-биле белеткенип турар.

Кол-кол төөгүлүг фактыларны хандыр билип, оларны улам байлакшыдып шыдаар, төөгүлүг болуушкуннарның аразында хамаарылгалыг чылдагааннарның тайылырлалын, төөгүлүг депшилгениң дүрүм ёзугаар болуушкуннарын эки шиңгээдип билир, эң чугула теоретиктиг билиглерни өөреникчилер угаап билир кылдыр өөредир чоруктуң ол башкылар боттарының кол сорулгазы кылдыр салып турар. Делегейниң төөгүзүнге бистиң Төрээн чуртувустуң депшилгелиг ролюн ылаптыы-биле тайылбырлаарынче улуг кичээнгейни олар салып турарлар.

Ортаакы вектерниң төөгүзүн өөренип турар үеде башкы Полева ортаакы вектерниң үезинде Барыын Европаның төөгүзүнге бистиң чуртувустуң улустарының кайы хире улуг рольдуг болуп турганын өөреникчилерге чугаалап, Киев Русиниң бедик культуразы-биле, бодунуң национал хамаарышпас чоруу дээш бистиң чуртувустуң улустарының хөй чүс чылдардагы маадырлыг демисели-биле уругларны таныштырып турар. «Чөөн Европаны моолдуң эжелеп алышкыны» деп теманы өөренип турар үеде татар-моол эжелекчилерден европа культуразын камгалап алырынга бистиң Төрээн чуртувустуң бүгү делегейге төөгүлүг ролюн төөгү башкызы И. Мошкин өөреникчилерге тодаргай тайылбырлап турар.

Конституция башкылары өөредилге үезинде тус черниң материалын калбаа-биле ажыглавышаан, кичээлдерге төрээн суурунуң, хоорайының, районнуң амыдыралынан чижектерни ап турар. Солуннардан болгаш сеткүүлдерден материалдарны калбаа-биле киирип турар.

Көргүзүг херекселдерин чөп ажыглаар чорук, өөредилге материалын өөреникчилерниң эки шиңгээдип алырынга дузалаар. Төөгү болгаш Конституция башкылаарының мергежилиниң өзүлдези янзы-бүрү аргаларны дамчыштыр боттанып турар.

Кичээл бүрүзүнге эки белеткенмишаан, өөреникчиге өөредилге материалын эмин эрттир хөйнү номчуур-биле даандырбайн, бажыңга ажылды эң эки организастап турган программаның материалын быжыы-биле шиңгээдип алырын болгаш өөреникчилерге эң чугула чаңчылдарны байыдарын башкылар хандырган.

Чамдык башкыларның төөгү кичээлдерин эрттирип турарын өөренген көөрге, өөреникчилерниң билиин бедидеринге четпес шынарлыг, төөгү болгаш Конституция башкылаашкынының кижизидилгелиг ужур-дузазын кудуладырынга чедирер фактылар бар болуп турарын илередип турар. Чамдык башкылар ССРЭ Конституциязының кичээлдерин тодаргай эвес эрттирип, оларга киирип турар чаа материалдарның база билиишкининiң тайылбырын четче эвес кылып, чамдык терминниг сөстерниң чогуур тайылбырлалын бербейн, көргүзүг материалдарын ажыглавайн турарлар. Чадаана ортумак школазында Конституция кичээлдериниң эрттириишкининде шак ындыг четпестер бар.

Чамдык башкыларның төөгү кичээлдериниң эрттириишкининде методелогиктиг частыыглар болгаш өөренип турар болуушкунну бүгү талазы-биле шын илеретпес четпестер бар. Чижээ, буржуаз конституцияларны өөредип тура, башкыларның чамдыызы оларның чүгле тустус кезектерин шиңгээдиринче кол кичээнгейн салгаш чогум оларның ангы талазы-биле кызыгаарлатынчаан, демократтыг эвезин, дарлакчы шынарын тодаратпайн турарлар.

Төөгүнү школага өөренип турар үеде өөреникчилериниң билип алыр эң чугула болгаш кол түннели болза, капиталистиг тургузугну революция чайлаш чок дүжүр октаары болгаш коммунизмниң типилелгези болур.

ССРЭ Конституциязын башкылаары коммунистиг ниитилелди тургузуп турар болдунуң улузу дээш, бодунуң совет социалистиг Ада-чурту дээш чоргааралдың сагыш-бодалынга өөреникчини өөредип кижизидериг болур. Төөгү болгаш ССРЭ Конституциязының башкылаашкынында ам кол чүве болза, ССРЭ-ниң хөгжүлдезиниң 1951—1955 чылдардагы беш дугаар беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездизиниң директиваларын хандыр өөрениринче башкылар кол кичээнгейни угландырары болур.

П. ПАРШУКОВА.

Школаларга орус дылды өөредип турары

Орус дылды өөренмишаан, школачылар орус улустуң тургусканы болгаш тургузуп турары культураның бүгү-ле байлактарын ханыгы-биле шиңгээдип билирлер. Орус дылдың башкылаашкынын чорударда, башкы бүрүзү оон идеялыг деңнелин бедиринче, бодунуң чугаа-домаан культуржудуп, сөзүн байлакшыдар дээш чүгкүлдүү-биле демисешкен турарынга өөреникчилерни кижизидериниче кол кичээнгейни салыр ужурлуг.

Бистиң өөреникчилеривистиң орус дылды эки чугаалап билир турары кажан олар школаны доскаш, коммунизм тургузуушкунунуң херээнге идепкейлиг киришкен чорукту хандырар.

Эрткен өөредилге чылында школалар орус дыл талазы-биле кижизидикчи характерлиг бижимел ажылдарны моон мурнундагы чылларга бодарга дыка хөйнү бижиткен. Өөреникчилерниң сөзүн байлакшыдып калбартырының талазы-биле ажыл орус дыл болгаш литературлуг номчулгалар кичээлдеринге хөй-даа таарымчалыг-даа чорутунуп келген.

Кызылдың № 2 школазының башкызы М. Т. Архинова эки түннелдерни чедип ап шыдаан. Ол башкы кичээлдерге кижизидилге ажылын хөйү-биле чорудуп, орус дылды өөренириниче өөреникчилерниң ынакшылын хайныктырып, бодунуң улузунга чогаалчыларның ынакшылын болгаш оларның чогаалдарынга улустуң ынакшылын тодаргай чижектерге чугаалап келген.

Чөөн-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» болгаш «Коммунизмче орук» колхозтарының школаларында башкылар эштер Медведева болгаш Сизина олар орус дылды шиңгээтирер талазы-биле өөреникчилер ортузунга ажылды шын чорудуп турган, эки түннелдерни чедип шыдааннар. Орус дылдың грамматиказын өөренип турар үеде өөреникчилерниң төрээн дыл талазы-биле билиин эки таарыштыр ажыглап келгеннер. Өөреникчилерге патриотчу сеткил-сагышты хайындыр хөй санныг шын шилип алдынган бижимел ажылдарны болгаш упражнениелерни кылдырып, бижимел болгаш аас чугааның сайзырадылгазын чөп чорудуп келгеннер.

Ынчалза-даа тыва школаларда дылдың башкылаашкыны ам-даа куду деңнелде. Чамдык орус дыл башкыларының талазында өөреникчилерниң сөстү шын адаарын чедип албайн, оларның сөзүн байлакшытпайн турар үүлдер бар. Ынчангаш олар ургуларның чүгле сөстү шын адаар чоруун чедип ап шыдавайн турар эвес, харын кижизидилге талазы-биле ол чугула ужур-дузалыг ажылды уттуп турары окта таарышпас. Улуг-Хем районнуң башкылары Кудрявцева, Атаманова олар өөреникчилерниң тетрадьтарында чазыгларны эптейн эрттирип, кичээлдерге сула белеткенип турар. Чөөн-Хемчик районда башкы Анисимова эрткен өөредилге чылының дөрткү улдунунда календарь план чок ажылдап, башкылаашкынны чүгле бодунуң канчаар көргени-биле эрттирип келген. Ынчангаш ол башкылар бодунуң ажылының талазы-биле эки түннелди берип шыдаваны билдингир. Оон аңгыда олар дыл эртеминиң айтырыгларының талазы-биле И. В. Сталинниң ажылын база боттары безин кошкак шиңгээдип, ону орус дылдың башкылаашкынынга чогаадыкчы ёзу-биле ажыглап шыдавайн турган.

Орус дыл талазы-биле ажылдарның шынарын бедидери дээш демисешпишаан, башкы кижи мооң дараазында сорулгаларны билир ужурлуг:

Бирээде, дыл эртеминиң талазы-биле эш И. В. Сталинниң ажылында бердинген айтыышкыннарны улам хандыр өөренмишаан, ону практиктиг ажылга чогаадыкчы ёзу-биле ажыглап, эге класстарга болгаш ортумак школаларга орус дылды башкылаарының методтарын улам экижидип сайзырадыр ужурлуг.

Грамматиканың дүрүмнерин, чамдык кол-кол тайылбырларны өөреникчилер медерелдии-биле шиңгээткен, оларны уруглар практиктиг ажылга билдилии-биле ажыглап шыдаан турарын чедип алыр.

Бүгү школа болгаш башкылар коллективи өөреникчилерниң чугаазын литературжудуп сайзырадырынче, оларның сөзүн байлакшыдарынче онза кичээнгейни салыр ужурлуг. Кичээлдерге, оон дашкаар-даа үеде кылдырар бижимел ажылдарның темпизин бодамчалыы-биле чогаадып, оларның хемчээлин, идеялыг утказын уруглар билиинге, назын харынга тулгаштыр тургузары чугула. Орус дыл башкыларының бүгү ажылдары уруглар коммунистиг ёзуга кижизидериниң сорулгаларынга шуут чагыргкан турар ужурлуг.

Н. КОЛОДЯЖНАЯ,
башкылар билии бедидер институтуң орус дыл методизи.

Бо чылын каяа өөренир бис?

Ам каш-ла хонгаш партия чырыдыышкынының системазынга политөөредилге эгелээр. Ынчангаш кым каяа өөренириниң дугайында айтыыг ылап тодаргайлатынган турар болгаш өөредилгеге бүгү-ле белеткел ажылдары кылдынган турар ужурлуг. Барыын-Хемчик районнуң Аскы-Барлык сумузунда «Ленин ораа» колхозта партия эге организациязы (секретари эш Сүүр-оол) бо талазы-биле кандыг-даа ажыл чорутпайн турар. Оон тодаргай барымдаазы болза, эрткен өөредилге чылында колхоз төвүнге «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир 11 кижи дыңнакчылыг бөлгүм ажылдап турган. Ол бөлгүм бодунуң ажылын 1951 чылдың декабрьда озалдаашкын-биле эгелээн, март айда ажылын соксаткан. Бөлгүмнүң пропагандизи турган коммунист эш Сюрюң партийжи даалганы күүсеттейн барган. Ынчангаш бөлгүмнүң ажылы кандыг-даа түнчел чок болуп арткан. Бо дугайында колхозта партия эге организациязы-даа, ВКП(б) Барыын-Хемчик райкомунуң пропаганда болгаш агитация кидлизи-даа шуут хемчег албайн, оон-биле эптежип эрттирген.

1952—53 чылда партия чырыдыышкынының системазынга өөредилгеге белеткелди колхозта партия эге организациязы-даа, ВКП(б) райкому-даа чорутпайн турар. Бистер, бөлгүмнүң дыңнакчылары бо өөредилге чылында каяа, чүү өөренир бис деп чүвени мынчага чедир билбейн турар бис. Бөлгүмнүң дыңнакчылары-биле партия эге организациязының секретари эш Сүүр-оол мынчага чедир беседалажып таныжып көрбээн.

Ам бөлгүмнүң дыңнакчылары бо чаа өөредилге чылында кым каяа өөренирин шилип белеткээрин, өөредилгени озалдаашкын чокка, чогуур хуусаазында эгелээрин хандырар төлээде, колхозта партия эге организациязы база ВКП(б) Барыын-Хемчик райкому дарый боттуг хемчеглерни алырын күзеп турар.

К. БОРАҢНАЙ,
бөлгүмнүң дыңнакчызы.

Француз реакция-биле демиселчи

(Француз Улуг чогаалчы Эмиль Золяның өлгениниң бээр 50 чыл болганынга)

Кайгамчыктыг француз чогаалчы Эмиль Золяның өлгениниң бээр бо чылдың сентябрь 29-та 50 чыл болган. Эмиль Золяның дугайында француз улустуң баштынчызы Мориз Торез мынча дээн: «Оон магалыг чаагай ал-боду бис-биле кады демисежип чоруп турар».

Ол херек кырында шынап-ла ындыг болуп турар. Франциянның ажылчы чону-биле реаксылыг чазактың арызында кадыг-дошкун демисел чоруп турар. Ол демиселдиң чоруп турар ужуру болза, империалистиг реакция коммунистиг партияже болгаш оон удуртукчуларынче калчаалыг шавыышкыннарны угландырып турарындан болуп турар. «Келир үениң күштери-биле сөөлгү сегиржип алыышкын болу бергенде шиитпирлиг хөделир» деп Золяның кайгырыын Францияның чону бо хүнгү демиселинге улам-на күштүү-биле сактып турар.

Алдарлыг улуг чурукчу Золя болза, буржуаз парлалга ону канчаалдыр-даа хораннап турза, чонну шынның оруунче могаг чок кыйгырып чораан. Ол буржуазияның бүгү-ле баык талаларын, хоралыг моралын хайыра чок чылча шаап шүгүмчүлеп чораан.

Золяның чогаадылга ажылын совет улустуң баштынчызы В. И. Ленин база улуу-биле үнелеп турган.

Социалистиг реализмниң үндезилекчизи А. М. Горький Эмиль Золяны барыын чүктүң улуг реалистери Бальзак, Мопассан, Диккенс оларның аттары-биле кожа адап үнелеп чораан.

Золя-биле чаңгыс үеде чурттаан чораан Мопассан мынчаар бижээн: «Амгы үениң чогаалчыларының иштинде бодунуң идеялары дээш кым эң күштүг демисешкенил? Шын эвес болгаш хоп-нүүл деп санаан үүлдерингe кым эң-не хайныышкынныг удурланганыл?» Ынчаар айтыргаш, Мопассан ол айтырыын боду харыылаан: «Ындыг кижи болза, Эмиль Золя-дыр.

Кайгамчыктыг улуг чурукчу Эмиль Золя эртемге ханызы-биле шынзыгып, амыдыралдың алыс утказынче ханызы-биле кирип чораан. Оон роман чогаалдары болза, амгы үениң капиталистиг ниитилелин, оон бүгү-ле бужар-чүдек хирлиг үүлдерин катай хаара чуруп көргүскен, ынчангаш оон чогаалдары социал айтыыглар талазы-биле романнар болуп турар.

Эмиль Золя 1840 чылда Париж хоорайга төрүтүнген. Келир үениң чогаалчызы кончуг бичиизинде адазындан чарылган болгаш амыдыралдың аар-бергезинге онаажы берген. Ол каш-даа янзы-бүрү мергежилгелерни шенеп көрген.

Эмиль Золя литература талазы-биле бодунуң мергежилгезин кончуг аныяанда көргүзе берген. Ол сеткүүлдерге болгаш солуннарга ажылдап чорааш журналист болу берген, назынының төнчүзүнге чедир журналист ажылы кылып чораан.

Золя хөй кайгамчыктыг чогаалдарны бижээн. Ылаңгыя чээрби томнардан тургустунган «Ругон-Маккары» деп романнарны ол бижээн. Оон ол чогаалы болза, Францияның база бир алдарлыг чогаалчызы Бальзактың «Кижиниң комедиязы» деп сураглыг чогаалынга чоокшулап турар. Чаңгыс өг-бүленiң амыдыралының чижээ-биле чогаалчы француз буржуазияның янзы-бүрү аңгыларының амыдыралын бүгү тала-биле чуруп көргүскен.

Золя амыдыралды эки билири-биле өргээлерде болгаш чавыттарда чурттаганы, биржа ажылчыннарын болгаш үй-балай чурттаганы хөрээженнерни, рим папазының болгаш бөдүүн шахтёрларның амыдыралын эң тодаргайы-биле чуруп көргүскен. Буржуаз ниитилелдиң каржы хоойлузу туруп турда, кижи ниитилели байлакка эжинген хөреңгиттеннериң болгаш ядарап хоозурааннарның ийи кезээ кылдыр чарлы бергенин эң-не шыныы-биле бүзүредип көргүскен.

Буржуаз ниитилелде ынакшыл, шынчы чорук, найырал, эрес-дидим чорук, ак-сеткил канчаар үрелип будулуп турарын Золя хайыра чок шүгүмчүлел-биле илередип көргүскен. Бүгү-ле чүвени сатынып-даа, садып алдынып-даа турар бужар-чүдек буржуазтыг ёзуну, база кижилериниң амыдыралының аар-саар үүлдериниге таварышкаш, аас-кежик чок берге үүлдерге таваржы бээрин чогаалчы эң шынчы ажыткан.

«Ругон-Маккары» деп кайгамчык улуг чогаалы болза, буржуазтыг ёзу-чурумну буруудадырының актызы болуп турар.

Ол улуг чогаалдың «Ругоннуң арыеры» деп кезээнде француз революцияны баскан 1851 чылдың күүрүне эргилдезиниң ачызы-биле провинцияларның хоптак буржуазтары эндере байып алганнар. Ол романның эң эки бижитинген арыннары база демократияны болгаш республиканы камгалап алыр дээш турахалыышкынга көдүрлүп үнген ажылчыннарның демисели болур.

«Эжен Ругоннуң дээди алдары» деп роман политиктиг чогаал болур. Чогаалчы орта француз буржуаз парламентаристерни, министрлерни, дүжүметтерни, үүлгедикчилерни, ужур-дүрүм чок политикантыларны кыжырып шооткан болгаш оларның көжегеленип чораан хавыын чаза шапкан, олар боттарының амы-хуу сонуургалдары дээш чүү-даа канчаан көөрлер: оорлаар, өлүрер, мегелээр, коргудуп сүртедир дээн чижектиг хамык-ла болдунар аргаларны ажыглап турарлар.

Ол чергелиг буржуаз тергиделдин аргазын Францияның амгы реаксылыг чазаа база хереглеп турар.

«Аштырыышкын» деп чогаалынга Францияның мугулай шериг чаннынарының боо-чепсээн дөгээрден өске чүве бодавас, мергежил болгаш таланты чок чоруун чылча шүгүмчүлээн. Ынчаарда (1870—71 чылдарда) Франция биле Пруссияның аразынга дайын эгелээн турган. Ол дайынга Франция аштырып каан. Ол аштырыышкын күрүненiң политиктиг тургузуунуң быжыг эвезинден улуу-биле хамаарышкан. Францияның шериин аштырган-даа болза, Золя француз солдаттарның маадырлыг чоруун, оларның төрээн чуртту дээш ханының сөөлгү дамдызынга чедир демисежип турган эрес-дидимин шериг чаннынарының өскерикчи, сатыныкчы чоруктарынга удурланыштыр салгаш, хайныышкынныг ынакшыл-биле бижип көргүскен. Хайныышкынныг патриот Золя даштыкы эжелекчилерниң кирип келгени-биле чоннуң качыгдап түрээнин ханы сеткилдин човалгазы-биле чуруп көргүскен.

Француз реаксылыг чазак гитлержи өжээнзиректерни чепсеглеп, төрээн чуртунуң национал сонуургалдарын садып турар Бажын ковайтып турар Аденауэрниң армиязы француз чоннуң тускай турар чоруунга кыжанып турар.

Реакцияның болгаш милигаризмниң карангы күштеринге шынчы баараан болукчулары католиктиг ламалар болгаш Ватиканның чалчалары болуп турарлар. Католиктиг шажынны чылча шаап шүгүмчүлээри-биле Золя «Үш хоорайлар» («Луард», «Рим», «Париж») деп чогаалдарын база «Плассанны чаалап алганы» деп романны бижээн.

Ватиканның хирлиг-бужар херектерин ажытап турган көжегени чогаалчы дидими-биле илереткен. Золя буржуазияны көөр хөңнү чок чораан. Сан-хөөнүн улуг-улуг кижилери, банка иштинде суп каан ээремчигейлер ышкаш, бот-боттарын хемдижип, муң-муң хире биче хуучуларны хоозурадып турар чер болур капиталистиг тургузугнуң бужар-бөлүк куяңнарын ол «Акша» болгаш «Олча» деп романнарында илереткен.

Золяның улуг алдарлыг болган чүвези чүл дээрге, ол болза, ажылчын аңгының амыдыралынче болгаш демиселинче кичээнгей салып, француз пролетариаттың амыдыралын болгаш күш-ажылын оон мурнунда турганнарның кайызындан-даа артык шын кылдыр чуруп көргүскен. «Жерминаль» деп романда хөмүр даш казыкчыларының албаларының күш-ажылының аар-берге байдалдарын, аштың, сооктун болгаш хоозуралдың коргунчуг байдалдарын көргүскен. Бодунуң бөдүүн эргелерин камгалаар дээш маадырлыг демиселче көдүрлүп үнген ажылчын аңгының чүгле амыдыралын эвес, харын оон ол демиселин чогаалчы тодаргай көргүскен. Золя болза, чаңгыс-аай көдүрлүүшкүн-биле хаара туттунган массаларның, коллективтиң шимчээшкинин көргүзүп турар. Шахтёрларның организастыг ажыл соксадыышкыны келир үениң аңгы демиселдериниң медээчизи ышкаш болул турар. Эмиль Золяның бүгү-ле чогаалдарындан «Жерминаль» деп роман Владимир Ильич Ленинге эң-не таарышкан деп Надежда Константиновна Крупская бодунуң сактыышкыннарынга чугаалаан.

Эмиль Золя болза, чүгле кайгамчыктыг, ак сеткилдиг болгаш хөөлилетирбес чурукчу эвес, харын буржуаз ёзу-чурумнуң дошкун шүгүмчүлекчизи кижи чораан. Реаксылыг парлалганын Золяның чогаалдарын хөй чылдарның дургузунда шүгүмчүлеп, хоругдап келгени анаа-да эвес, рим папазы оон «Аштырыышкын» деп чогаалын хоругдатырган номнарның данзызынга киирип каан турган. Улустуң мурнунга хоойлу чок чоруунуң болгаш кем-буруулуг чоруктарының талазы-биле француз чазакты, судту болгаш шериг эрге-чагыргаларын буруудадып турар «Дренфустуң херээ» деп номунуң дугайында Эмиль Золя 1898 чылдың январьда француз республиканың президентизинге ажык чагаа чорудуптарга Золяның дайзыннарының, реакцияның кара күштериниң киленнээшкин-биле чылча шаап илередип турган.

Амгы үеде Франциядa Эмиль Золяның ады болза, шынныг болгаш чөптүг чорук дээш демиселче кыйгырыг ышкаш чаңгыланып турар. Францияның чагырыкчылары национал хамаарышпас чорукту садыпканнар. Франциялың эң эки кижилери америк эжелелге удур маадырлыг демиселди чорудуп турар. Золяның маадырлыг салгакчылары болза, келир үениң чырык амыдыралы дээш, тайбың дээш демисежип турарлар.

Эмиль Золяны өлгениниң бээр 50 чылы болганынга, Франциядa ол ажылчыннарны, ажылчы чонну, ажылчы чаңгыс-аай кижилерни,

Америк империализмниң философсурак чалчалары

(Төнчүзү. Эгези № 191 солунда).

Америк болгаш англи реакцылыг философтар фактыларны каржызыбиле өскертип нүгүлдевишаан, империалистерниң организастап болгаш чорудуп турары эжелекчи дайыннар империализмниң чөрүлдээлериниң чидигленгенинден болгаш империалистерниң бүгү делегейге тергиидекчи болускап турар чүткүлүнүң хараазы-биле үнүп кээп турар эвес, а харын хамаарышпас национал күрүнелер бар болуп турарының ужурундан ындыг болуп турар деп медеглеп турарлар. Олар империалистиг дайыннарны болдурбайн барып болурунуң карачаңгыс аргазы болза, национал күрүнелерни узуткап чок кылыры, Делегейниң Катышкан Штаттарын тургузары азы өскээр чугаалаарга, хостуг улустарны Американың монополистеринге бүрүнү-биле частыры болур деп ыят чок чүдек бужар идейжигешти пропагандылап турар.

Америк империализмниң мурнунга чашпаалап, Б. Рассел болза, АКШ-тың саң-хөө капиталы бүгү делегейниң тергиини болур ССРЭ-ни болгаш улус демократия чурттарын бодунга чагырып алыр ужурлуг деп бодалды бүгү-ле аргалар-биле пропагандылап турар. Ол болза, ам үеде социализмниң болгаш коммунизмниң чоокшулап кел чыдарындан коргуп турар бүгү-ле кижилерге АКШ кол идегелдиг күш болгаш капиталистиг күрүнелериң аразында эң-не быжыг туруштуу деп бүзүрээр херек деп ажыы-биле медеглеп турар. Бүгү делегейниң улустары америк миллионерлерге болгаш миллиардерлерге чагыртырын Б. Рассел негеп турар. Бир эвес улустар америк-англи империалистериң сапогунуң адаанга кул чурттаргага киреринден ойталаар апаар чүве болза, «ооң чеже, кандыг-даа үрегдекчи күжүн барымдаалавайн, дайынны хүлээп алыр херек», атомнуг бомбаны, бактериологтуг болгаш химиктиг чепсектерни хереглеп тургаш, тайбынга ынакшылдыг кижи төрелгеннин араатанзыг ёзу-биле кыра шаап үзүткаар херек деп Б. Рассел кыжаныр бижип турар. Империалистиг дайыннарны чайладып болурунуң карачаңгыс аргазы болза, тускай түрүп турар күрүнелерни узуткап чок кылыр болгаш оларны АКШ-тың саңхөө эдлериниң чагыргазынга киирип бөөри болур деп Б. Рассел санап турар. Б. Рассел болза, бүгү чепсектиг күштерни кажан чаңгыс эрге-чагырганың холунга, АКШ-тың империалистериниң холунга мөөңнээн шагда, үгле ынчаарда дайынны соксадып болур деп бүзүредип турар.

Делегейниң чаа дайынын өскүдериниң эргежок чугулазының дугайында черлик суртаалды чорударынга империалистер болза, империалистерниң организастап турар дайыннарының, а база ол ышкаш капиталдың чурттарында ажылчы чоннарның аар түренги чуртталгазының кол чылдагааны капиталистиг тургузугда эвес, а харын черниң кырында чурттап турар кижилерниң эмин эртир көвүдээнинден, кижилерниң төрүп өзер чоруунуң өзүлдези хереглелдиг күүлдериниң өзүлдезинден ыракта ажып турарындан болуп турар дээр амгы үениң мальтузианчылары—Фогт, Пенделл, Кук ышкаштарның кижи эьди чиир араатанзыг черлик идейжигежинге даянып турар.

«Чер бөмбүрзээнде кижи бүрүзүнге чиир чем чедишпейн турар. Ынчангаш 1,5 миллиард кижилер организмге негетинеринден эвээш чемни ап турар»—деп Пенделл бадыткап турар.

Ынчаарга эртем болза, мальтузианчыларның ол бадыткалының шын эвезин шиитпирлии-биле илередип турар. Капитализм үезинде чурттакчы чоннарның саны өзүп турар эвес, а харын соксаал чок кудулап турар деп эртем көргүскен. ССРЭ-де ындыг эвес, а харын чурттакчы чоннуң саны ол үзүк соксаал чок өзүп турар болгаш ол чорук совет кижилерни чединместээр болгаш аштаар чоруккa чедирбейн турар, чүге дээрге, совет чуртта чурттакчы чоннуң саны өскен тудум-на, ооң материалды чаагай байдалы кады өзүп турар.

ССРЭ-де үзүк соксаал чок өзүп турар социалистиг үлетпүр болгаш кедээ ажыл-агый чурттакчы чонга калбак хереглелдиң күүлдерин улам-на хөй хемчээлдии-биле бүдүрүп үндүрүп турар. Совет улустуң боттандырып турары бойдусту чаартырының сталинчы улуг планы калбак хереглелдиң күүлдерин бүдүрүп үндүрерин дыка улгатырар болгаш совет улустуң амыдырал чуртталгазының материалдыг деннелин улам бедик көдүрерин хандырар. Улус ажыл-агыйында ажылдап турар ажылчыннарның саны соксаал чок өзүп турары-биле кады ажылчы чоннарның материалдыг чаагай байдалы чайгылыш чок бедип турар. ССРЭ-де болгаш улус демократия чурттарында социалистиг тургузууш күннүң практиказы мальтузианчыларның бүгү-ле хоп мегелерин шиитпирлиг сойгалап илередип турар. Боттарының ээлериниң мурнунга чашпаалап бараан болбушаан тургаш, америк-англи философсурак кижи эьди чиирлер ол фактыларның дугайын ыыттавайн турарлар. Олар тускай арга-биле, бактериялар, химиктиг, атомнуг болгаш ол ышкаш өске-даа чепсектериниң дузазы-биле чер кырында кижилериниң санын эвээжедиринче кыйгырып турар.

Америк-англи монополистерге бүгүн бердинип бараан болбушаан, Б. Рассел, Ханки болгаш өске-даа философсурак чаа дайын өскүдүкчүлери улустар аразынга ёзулуг эп-найыралдың, оларның ажылагыйының болгаш культуразының чечектелиишкинин улустарның тускай күрүне болуп турар чоруун узуткап чок кылырының болгаш оларны кандыг бир империалистиг улуг күрүнеге чагыртырының оруу-биле эвес, а харын Совет Эвилелиниң дуржулгазының көргүскени ышкаш кижини кижи дарлаар чорукту узуткаарының, социалдыг дарлалдың бүгү хевирлерин узуткаарының оруу-биле, экономнуг болгаш культурлуг харылзааларны быжыглап сайзырадырының оруу-биле улустар аразынга акы-дуңма кожа хелбээ кады ажылдажылганың харылзаазын тургузуп тургаш боттандырып болур деп чүвениң фактызын олар шуут-ла өш-биле ыыттавайн турарлар. Эш Сталин мынча деп бижээн: ...«бистиң бүгү күрүне тургузуувус бистиң чуртувустуң эн-не хөй янзы националдарының улустарының акы-дуңмалышкы кожа-хелбээ чуртталгазының болгаш кады ажылдажылгазының базазында тургустунган» (Чогаалдар, т. 7, арын 291).

Совет чуртта тергиидекчи идеология болза, улустарның эп-найыралының идеологиязы, совет патриотизмниң болгаш пролетар интернационализмниң идеологиязы болур. Совет кижилериниң бодунуң төрээн чурттунга, бодунуң күрүнезинге, бодунуң культуразынга кызыгаар чок ынак чоруу өске чурттарның улустарынга—оларның культуразын, дыл домаан болгаш уран чүүлдерин хүндүлеп көрүп турары-биле „тудуш харылзаалыг. Социалистиг патриотизм коммунизмниң бедик чаагай идеалдарын боттандырары дээш демисел чокка болдунмас. Ындыг патриотизм бүгү делегейге быжыг тайбың дээш, улус демократиязы болгаш социализм дээш демисежип турар шупту бөдүүн кижилериниң угаан бодалдарын болгаш сагыш-сеткиддерин удуртуп турар.

Большевиктер партиязынга баштаткан совет улус тайбынын, улус демократиязының болгаш депшилгениң хөрээнге бүрүн бердинип барган болурунуң үлегер чижээн делегейниң улустарынга көргүспүшаан, коммунизмче бурунгаар бүзүрелдии-биле чоруп олурар.

АКШ-та, Англияда болгаш өскедаа капиталистиг чурттарда мурнакчы эртемденнер болгаш философтар идеалисчи карацгы-дүмбей болгаш эртемге удур үзүн-баазын теорийлерге болгаш хажыдыышкыннарга удур демиселди чорудуп турар. Олар марксизмге-ленинизмге удур буржуаз философтарның чөнгээлиг чоруктарын сойгалап илередип, диалектиктиг болгаш төөгү материализминиң негелделериниң утка-шынарларын камгалап турарлар.

Марксисчи-ленинчи философияның Барыын чүкте болгаш Америкада талалакчылары бажын ажыр чепсегленишкининиң чоруп турарының, террорунуң болгаш кедереп дендээн истеп-сүрүүшкүннериниң байдалында реакцылыг буржуаз философияга удур демиселди күштелдирип турар. Депшилгелиг философтар болгаш эртемденнер кижи ниитилелиинде дайыннарның мөңгезинин дугайында эртемге удур теорийлериниң империалистиг мөзү-шынарын аңдара тыр тып көргүзүп турар. Олар буржуаз философтарның космополитиктиг болгаш расисчи теориязын сойгалап илередип турар.

АКШ-тың болгаш Барыын Европаның буржуаз философиязы—империалистиг идеологияның чепсек дажыкчызы. Шак ынчаангаш, Уоллстриттиң философсурак чашпаачыларының кижи көөр хөөн чок, эртемге удур, кандыг-даа утка-шынар чок мегечи хоозун суртаалын хүн-бүрү болгаш могаг-шылаг чок илередип сойгалаар чорук бистиң пропагандавыстың дайынчы сорулгазы, марксисчи философтарның, тайбың болгаш депшилге кымга-ла үнелиг болдур, оларның бо хүндеги эң чугула сорулгазы болуп турар.

Е. ПОМОГАЕВА,
философия эртемниериниң кандидады.

Ажылчын шимчээшкининиң чаңгыс эптиг чоруу дээш, улустар аразынга тайбың дээш!

Чөөн социалистерниң кыйгырыы

РИМ. Италияның Социалистиг партиязының үнлезилетинип тургустунганындан бээр 60 чыл болганының байырлаашкыны-биле холбаштыр сентябрь 22-де Генуяга чыылгаш, барыын чүк чурттарының чөөн үзелдиг элээн хөй социалистери болгаш Израильдиң Катышкан ажылчын партиязының төлээлекчизи, Италияның Социалистиг партиязының удуртулгазының Пьетро Ненниге даргалаткан кежигүннери-биле кады социал-демократтарга болгаш лейбористерге кыйгырыг үндүргеш, оларны тайбың камгалалының херээ дээш хөделиринче кыйгырганнар деп, Италияның Социалистиг партиязының удуртулгазының парлалга бюрозу дыңнаткан.

Чөвүлел хуралдың киржикчилери бүгү делегейниң ажылчын шимчээшкининиң байдалын чугаалажып көрген болгаш делегей байдалының дүшкүүрлүг чоруунуң күштелип турары база чепсектерни уламна эндере бүдүрүп турар чорук ажылчын ангының амыдырал деннелинче, профэвилел болгаш политиктиг хосталгаларже база национал хамаарышпас чорукче халдаашкынны улам күштелдирер деп чугаалаашканнар. Ооң-биле кады, делегей байдалының дүшкүүрээшкиннери болгаш чепсекти эндере бүдүрер чорук болза, бюджеттериниң деннелин үреп, ажыл чокталыр чорукту болдуруп база улустар аразының садыынга моондак ужураштырып турар деп, Италияның Социалистиг партиязының удуртулгазының парлалга бюрозунуң дыңнадыында чугаалап турар.

Ынчалзажок, улам-на улуг болуушкуннар болгаш атлантика политиказының улам-на илдең ужуктары барыын үзелдиг социалистиг организацияларның талалакчыларының хүрээлениинде чайгылыышкыннарны болдуруп турар.

Болуушкуннарның угланыышкынын өскертир бүгү аргаларын социал-демократтар болгаш лейбористер мелереп билген турар боор деп бо кыйгырыгда ат салган бүгү кижилер идеген тур. Делегейни ийи удурланышкак эвилеллерге чарып турар Боннуң болгаш Парижтиң керээлерин күштүг болдуруп бадылаарынга удур, чепсекти эндере бүдүрерин соксадыр дээш, янзы-бүрү системаларның тайбың кадытурарынга үндезилээш, Чөөн-чүк ;биле Барыын-чүк аразынга харылзааларны экижидери дээш, экономнуг болгаш культурлуг харылзааларның хөгжүллези дээш, Корея да болгаш Индий-Кыдатта дайынны соксаткаш, Ыраккы Чөөн чүк айтырыын тайбың арга-биле шиитпирлээриниң баштайгы таарымчалыг үүлдерин тургузары дээш демиселче катыжып кирерин социал-демократтарга болгаш лейбористерге бо кыйгырыгның авторлары саналдап тур.

Бо сорулгаларны чедип алырының чепсээ болза, бүгү ажылчын, улус болгаш демократтыг организацияларның катышкан, азы адакла дээрге чергелешкек хөделиишкиннери болур.

Делегейге хоозуралды таварыштырып турар база делегейниң үш дугаар дайынын өскүдүп үндүрүп болур политиканың харыысалгазын бодунда ап турар кижилерге удур шиитпирлии-биле демисежип, боттарының төөгүлүг сорулгазын сактырынче бүгү ажылчы чоннарны, социалистерни кыйгырыгда ат салган кижилер кыйгырып тур.

(СЭТА).

Улус палатазының төлээлериниң Боннга чорааныың дугайында Герман Демократтыг Республиканың парлалгазының бижип турары

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазының төлээлериниң Боннга чорааныың дугайын калбаа-биле тайылбырлавышаан, Берлинниң демократтыг парлалгазы болза, ону Чөөн болгаш Барыын Германияның немецтериниң аразынга шуут катыжыышкынны тургузарының талазы-биле оруктап бир дугаар улуг базым деп көрүп турар.

«Нейес дейчланд» солун мурнуку чүүлүнге мынча деп бижээн: Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазының төлээлериниң Боннга аппарган саналы бүгү немец улустуң эрге-ажыктарынга харыылап турар. Бот-боттарын билчир чоруктуң оруунда туруп турар бүгү бергелерни чайладыр болгаш Германияның чаңгыс-аай турар чоруунуң удурланыкчыларының национал айтырыларны шиитпирлээринден былдап үнер аргазын чок кылыр дээш Улус палатазының төлээлери боттарының бүгү күштерин салган. Немецтериниң аразынга бот-боттарын билчир чорукту тургузарының удурланыкчыларының лагеринге чүгле Барыын Германияда дээди америк комиссар Доннели Аденауэр болгаш Германияның социал-демократтыг партиязының барыын үзелдиг удуртулгазы турар чадавас деп «нейес дейчланд» солун айтып турар.

«Нейес дейчланд» солуннуң ооң ындай бижип турары: Герман айтырыын тайбың арга-биле шиитпирлээриниң оруунда, немецтериниң боттарының аразынга бот-боттарын билчир чорукту тургузарының оруунда бир базымны кылган. Ол базымны немец улус кончуг күштүү-биле деткиир, ооң күжүн чаңгыс-аай чоруктуң каржы дайыннары хоп-меге күжү-биле чок кылып-даа, базып-даа ыыдавас.

Улус палатазының төлээлериниң Боннга чорааныың бүгү немец улус сактып турар деп «Националь цейтунг» солун бижээн. Германияның чаңгыс-аай турар чоруунуң болгаш тайбынны хандырарының улуг соруулгазын болгаш старейшиналар Чөвүлелиниң мурнундан өөрүп четиргенин илереткен.

(СЭТА).

Улус палатазының президиумунга Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазының төлээлериниң илеткели

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазының Боннга чорааныың, эөп келген төлээлери Улус палатазының Президиумунга болгаш старейшиналар Чөвүлелинге Улус палатазының депутаттарының даалгаларын күүсеткениниң дугайын илеткээн.

Төлээлериниң мурнундан тодаргай дыңнадыгны Улус палатазының даргазының оралакчызы Герман Матерн кылган.

Төлээлериниң кежигүннери—премьер-министриниң оралакчызы Отто Нушке, Улус палатазының даргазының оралакчызы Эрнст Гольденбаум болгаш министр доктор Хаман олар боттарының чугаларынга Герман Матерниң дыңнадының талазы-биле немелделер кылганнар.

Ооң соонда Улус палатазының даргазы Иоганнес Дикман чүве чугаалааш, улустуң чазаанын даргазының даалгазын төлээлер бүрүү-биле күүсеткен-дир деп демдеглээн.

Ол ышкаш Герман Демократтыг Республиканың Улус палатазының депутаттарының мурнунга боттарының бодалдарын чугаалап бээр дугайында чалалганы барыын-герман федералдыг парламентиниң даргазынга болгаш бүгү депутаттарынга Улус палатазының төлээлериниң дамчыдып бергениниң болгаш ол чалалганың улуг ужур-дузалыын Дикман айыткан. Герман айтырыгны тайбың арга-биле шиитпирлээр дугайында эгелээн чугаалажыышкыннарны доп-дораан уламчылап чорударын Барыын Германияның чонунуң хөй кезин негеп турар деп чүвени төлээлер Боннга чорааныың бүзүреп көргеннер деп Дикман демдеглээн.

Боннга чорааныың дугайын Улус палатазының пленарлыг хуралынга чоокку үеде илеткээр деп хуралдан шиитпир үндүрген.

Түүнелинде Улус палатазының даргазы Дикман болза, улустуң даалгазын эки шынарлыг күүсеткеннинге, эң ылаңгыя Герман Матерниге Президиумнуң болгаш старейшиналар Чөвүлелиниң мурнундан өөрүп четиргенин илереткен.

(СЭТА).

Генерал Нам Ирниң удурланыышкыны

ПЕКИН. Корей Улустуң армиязының болгаш кыдат улустуң эки-турачыларының отрядтарының туттурган 11 муң дайынчыларын солдаттар кылдыр ажыглаары-биле Ли Сын Манга шилчидип бээрин белеткеп турарынга удур америк талаага удурланыышкынны корей болгаш кыдат таланың кол төлээзи генерал Нам Ир сентябрь 24-те ыыткан деп Синьхуа агентилели Кэсондан дамчыткан.

Америк төлээлериниң баштыны Гаррисонга генерал Нам Ирниң медеглээни болза: Кореяга тайбынчыдылга дугайында дугуржулганы чедип алырынга амгы үеде чүгле чаңгыс айтырыг, чүл дизе туттурган шериглерни дедир чандырар дугайында айтырыг моондактап турар. Туттурган шериглерни чандырар дугайында чөптүг болгаш ажыглатынып болур шиитпирни чүгле ийи талаларның төлээлериниң аразынга чугаалажыышкыннарның дузазы-биле чедип ап болур деп чүве мырыңай илдең. Туттурган шериглерни чандырар дугайында айтырыгны чугаалажыышкыннар дузазы-биле таарыштырарын бис доктаамал саналдап келген бис. Ынчалза-даа, чөптүг болгаш боттуг үүлдерге үндезилээш, Кореяга тайбынчыдылганы тургузарын болгаш тайбыны негеп турар улустарның тура-соруун хандырарын силерниң күзевейн турарынарны силерниң таланарның чорудуп турар чөңгээлиг чоруунар херечилеп турар-дыр. Бистиң туттуруушкунда кирген дайынчыларывыстың чаңгызынын-даа салымчаанын чаңгыс талалап шиитпирлээр кандыг-даа эрге силерде чок. Үгер-боо эьди кылдыр ажыглаар сорулга-биле бистиң туттурган дайынчыларывысты кара-тура-биле тудуп турар чорук болза, корей дайынын уламчылаарынга болгаш калбартырынга силерниң чепсектиг күштеринерни ол туттурган шериглер-биле долдурар деп ораалдажыышкын болур тур. Бис ону кажан-даа анаа эрттирип шыдавас бис. Шак ол чаңгыс талалыг, хоойлу чок аажылаашкынны силерниң таланар болдурбас ужурлуг. Ынчанмас болза, ооң түүнелинде болуп болур бүгү уржуктарның харыысалгазын силер хүлээр апаар силер.

(СЭТА).

Румынияда Национал Улуг Хуралдың 13-кү сессиязының хагдынганы

БУХАРЕСТ. Румынияның Национал Улуг Хуралының 13-кү сессиязының сентябрь 25-теги эртенги хуралынга Национал Улуг Хуралче соңгулдаларның талазы-биле соңгулда хоойлузунуң төлевилелиниң дугайында илеткелди юстиция министри депутат Стелиан Ницулеску кылган. Соңгулда хоойлузунуң төлевилелин илеткелчи болза, румын улустуң улуг чаалал алыышкыннарының түүнели кылдыр характерлээн.

Илеткелдер талазы-биле саналоналдарның соонда ийи бадылаашкынга удур 318 бадылаашкыннар-биле соңгулда хоойлузун хүлээп алган.

Национал Улуг Хуралдың Президиумунуң 12-ги болгаш 13кү- сессияларының аразында үениң дургузунда үндүрген чарлыктарын депутаттар чаңгыс эп-сеткил-биле бадылааннар.

Социализм тургузуушкунунуң болгаш румын улустуң аас-кежииниң Конституциязы деп румын улустуң эрге ёзугаар адап алганы чаа конституцияны румын улуска бергеш, улустуң парламентизи бодунуң харыысалгалыг сорулгазын алдарлыы-биле күүсеткен деп хурал даргалап турган Думитру Колиу сессияны хаап тура чугаалаан.

Сессияның ажылдарының чедиишкинниг доозулганы-биле депутаттарга байыр чедирбишаан, Думитру Колиу күш-ажылчы кижи төрелгеннинің генийлиг баштынчызы И. В. Сталинга алдар кылдыр йөрээл салган.

Хуралга олурушканнар бут кырынга туруп келгеш, Иосиф Виссарионович Сталинга алдар кылдыр динмиттиг адыш часкап турганар.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканың Улустуң армиязының Кол командылалының сентябрь 25-те дыңнатканы болза:

Сентябрь 25-те фронтуларга өскерлиишкиннер болбаан. Фронтуларның аңгы-аңгы участоктарынга корей Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң экитурачыларының кезектери-биле кады ол черлеринге ужур-дузалыг тулчуушкуннарны чоруткулаан.

Бистиң армиявыстың зениттиг кезектери болгаш дайынның самолёттарын адар адыгжы-анчыларның отрядтары дайынның 3 самолёттарын аңдара аткан болгаш 4 самолёттарын үрей атканнар.

(СЭТА).

—⊙—

Төөгүлүг хүнге алдар кылдыр

ШАНХАЙ. Кыдат Улус Республиканың тургустунганындан бээр үш чыл болур оонга алдар болдургаш күш-ажылчы чарыш Шанхайның фабрикаларында болгаш заводтарында калбарып турар.

«Лаодунбао» солуннуң дыңнадыын ёзугаар алырга күрүнениң № 8 болгаш № 19 пөс-тааны фабрикаларының коллективтери болза, күш-ажылдың мурнакчы методтарын улам идепкейлиг шиитгээдип, продукцияның бүдүрүп үндүрүлгезин чайгылыш чокка улгатырар деп хүлээлгени алган. Дацинь деп машина-тургузуушкун заводунда слесарьлаш бригадазы продукцияның бүдүрүп үндүрүлгезин 20 хуу улгатырарынче заводтуң бүгү ажылчыннарын кыйгырган.

Шанхайның кан кудар № 3 заводунуң ажылчыннары национал байырлалга улуг чедиишкиннерлиг ужуражып турарлар. 10 хүннериниң дургузунда олар бүдүрүлгениң 8 чаа рекордтарын тургусканнар.

(СЭТА).

—⊙—

Кыдат Улус Республикада каврлар белеткели

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң Мукденде корреспондентизиниң дамчыдып турарын ёзугаар алырга, Соңгу-Чөөн Кыдатты долузу-биле хостааны 1948 чылдан бээр үлетпүрде болгаш улус ажыл-агыйының өске-даа адырларында ажылдап турар ажылчыннарның саны 1400 муң кижи чедир өскен.

84 муң ажыг ажылчыннар удуртур ажылда депшитиргеннер. Ажылчыннарның техниктиг ниити билиниң байдалын бедидери-биле Соңгу-Чөөн Кыдаттың үлетпүр бүдүрүлгелериндe кежээки школаларны тургускан.

(СЭТА).

—⊙—

Болгарияда совет номнарның тарадылгазы

СОФИЯ. Болгарияның телеграф агентилелиниң медээлеп турары болза:

Болгарияның ажылчы чоннары совет номнарга улуг сонуургал-биле ужуражып турар.

1944 чылдан 1951 чылга чедир 21 104 муң экземпляр ниити тиражтыг 2702 совет номнарны парлаан. Оларның аразында марксизм-ленинизмниң талазы-биле 10281 муң экземпляр кылдыр үндүрген 1014 номнар бар. В. И. Ленинниң 76 номнары 1558800 экземпляр тиражтың болгаш И. В. Сталинның 83 номнары 1626 муң экземпляр тиражтыг кылдыр парлатынып үнген. ВКП(б) төөгүзүнүн допчу курзун 13 катап парлаан.

5944 муң экземпляр ажыг тиражтыг кылдыр совет уран-чечен литератураларның 844 номнарын чуртта очулдурган.

(СЭТА).

—⊙—

Албанияда чаа бүдүрүлгелерниң тудуушкуну

ТИРАНА. Беш чыл планын ёзугаар Албанияга Мати хемде суг күжү-биле ажылдаар электристанциязы, Черрикада нефть болбаазырадыр завод, Влораның Танинда цемент заводу болгаш фабриказы, Тиранда дүктен пөс кылыр фабрика ышкаш дыка хөй чаа үлетпүр бүдүрүлгелерни тудуп турар. Ажылчын суурлар, столоваялар, клубтар болгаш оруктар туттунуп турар.

Бо чылын тудуг министерствозунуң талазы-биле тудуг ажылдарының хемчээлиниң өзүлдезин 1950 чылдың деннелинден бүдүн чартык катап өзерин беш чыл планычда көрген.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор
О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчуу, бажын 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62, харыысалгалыг редакторнуң орнактаачылар, пионер ажылы, культура амыдыры болгаш уран-чүүл киностеонның —3—88; харыысалгалыг секретарының 4—98; пропаганда болгаш агитация, кедээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа кадыстарының —3—63, политика информация, буксалтерияның—3—65.

Б01767. Облкүүскомнуң типографиязы.